DREPT

EFICIENŢA ACTELOR JURIDICE. REFLECŢII TEORETICO-PRACTICE

Adriana DOHMILĂ

CZU: 347.13:340.13 adriana.dohmila@gmail.com.

L'institution de l'efficacité de l'acte juridique civil, consacrée dans la législation de la République de Moldova, grâce aux modifications opérées par la loi de modernisation du Code civil et la modification de certains actes législatifs no. 133 du 15.11.2018, est d'un grand intérêt. Ainsi, cet article reflète les circonstances pertinentes au régime juridique de l'efficacité de l'acte juridique et la synthèse des différences de l'inefficacité avec autres institutions juridiques civiles, en soulignant la différence entre l'inefficacité et la nullité.

Lato sensu, eficacitatea este aptitudinea unui act de a produce efectele care îi sunt specifice, pe când *stricto sensu*, eficacitatea reprezintă aptitudinea unui act juridic, format în mod valabil, de a produce efecte în temeiul îndeplinirii unor condiţii suplimentare privitoare exclusiv la producerea efectelor [1, p. 111]. Astfel, analizând structura Capitolului IV Cod civil, constatăm că legiuitorul reglementează eficienţa actului juridic civil, în sens restrâns, fapt pentru care vom prezenta unele aspecte novatorii ale reglementării actului juridic cu efecte condiţionale şi ale actului juridic ineficient, natura juridică a cărora reflectă, de fapt, esenţa eficienţei actului juridic civil.

Actul juridic cu efecte condiţionale. Prin modificările operate prin Legea nr. 133 din 15.11.18 privind modernizarea Codului civil şi modificarea unor acte legislative, are loc modernizarea abordării anterioare de act juridic afectat de condiţie, astfel încât sunt considerate condiţionate efectele actului juridic, şi nu actul juridic ca manifestare de voinţă. Totodată, cu caracter de novaţie la acest capitol, putem menţiona completarea art. 347 Cod civil, cu un alineat suplimentar, care dispune că şi condiţia poate să depindă de un eveniment survenit, însă deocamdată necunoscut părţilor, astfel încât momentul producerii efectelor unui asemenea act juridic devine categoric mai imprecis decât în cazul actului afectat de o condiţie certă. Totodată, legiuitorul stabileşte interdicţia de a stipula condiţii ale căror îndeplinire este imposibilă, *per a contrario,* o condiţie imposibilă va condiţiona nu doar nulitatea clauzei cu privire la condiţie, ci chiar nulitatea actului juridic, având în vedere că un asemenea act juridic este considerat a fi încheiat fără intenţia de a produce efecte juridice, cu excepţia cazului în care aceasta a fost stipulată pentru situaţia în care devine posibilă. O altă novaţie a Codului civil modernizat constituie reglementarea posibilităţii celui care a constituit sau a transmis un drept sub condiţie suspensivă să încheie acte juridice cu

terţii, chiar şi înainte de îndeplinirea condiţiei, acte care sunt opozabile dobânditorului sub condiţie suspensivă, cu excepţiile prevăzute de Codul civil. La fel, este important să notăm că, ţinând cont de structura capitolului din Codul civil cu privire la eficienţa actului juridic civil, constatăm că actul juridic cu efecte condiţionale reprezintă o specie a actului juridic ineficient.

Actul juridic ineficient. Sub aspectul tehnicii legislative, legiuitorul, la reglementarea ineficienţei actului juridic civil, a adoptat logica Proiectului-cadru Comun de Referinţă (*Draft Common Frame of Reference*) (în continuare în text – *DCFR*), astfel încât acesta stabileşte cele mai importante situaţii de ineficienţă a actului juridic civil şi modalităţile de înlăturare a temeiului de ineficienţă, care sunt următoarele.

1. **Actul juridic de dispoziţie care este încheiat de o persoană neîndreptăţită**. În acest caz, soluţia propusă de DCFR şi de Codul civil al Republicii Moldova este menţinerea unui asemenea act ca valabil (*II – 7:102*), astfel încât se propune soluţia, pe care o găsim adecvată noilor tendinţe ale legislaţiei civile, şi anume, dobândirea ulterioară a acestui drept de către transmiţător, fie ratificarea ulterioară a transferului dreptului de către persoana care are dreptul sau împuternicirea de a transmite acest drept. În baza ratificării, transferul dreptului produce acelaşi efect ca şi cum ar fi fost efectuat de la bun început cu împuternicirile necesare (efectul retroactiv al ratificării). Cu toate acestea, drepturile de proprietate dobândite de terţi înainte de ratificare rămân neafectate (*VIII – 2:102*).

2. **Exercitarea dreptului inexistent**, temei invocat cel mai frecvent în cererile de chemare în judecată, reglementat de art. 359 Cod civil, care se referă la actele juridice unilaterale prin care se exercită un drept subiectiv care nu există ori pentru exercitarea căruia nu sunt întrunite toate condiţiile prevăzute de lege sau de actul juridic. Totodată, situaţiile de ineficienţă, menţionate *supra*, nu au fost prevăzute de legiuitor cu titlu exclusiv, or în această categorie pot fi încadrate oricare acte juridice, care, fără a fi nule sau anulabile, nu produc, total sau parţial, efecte juridice.

La fel, pentru ca un act juridic ineficient să producă efectele caracteristice, este necesară exprimarea consimţământului de către un terţ, care, pornind de la dispoziţiile alin. (5) art. 360 Cod civil, are efect retroactiv, cu excepţia următoarelor situaţii: actele de dispoziţie pe care cel care a consimţit le-a încheiat cu terţii anterior exprimării consimţământului; drepturile dobândite de terţi în temeiul actelor de dispoziţie pe care cel care a consimţit le-a încheiat cu terţii anterior exprimării consimţământului; actele de executare silită; sechestrul; măsurile luate de administratorul insolvabilităţii anterior exprimării consimţământului.

Delimitarea cauzei de ineficienţă de nulitatea actului juridic. Nulitatea, în esenţă, presupune, la fel ca şi ineficienţa, existenţa unui impediment, pentru producerea efectelor actului juridic [2, p. 4], însă aceasta se deosebeşte esenţial de ineficienţă *stricto sensu*, or nulitatea sancţionează neîndeplinirea condiţiilor de validitate şi atunci când este constatată (sau declarată) are ca efect desfiinţarea actului juridic, pe când ineficienţa presupune doar suspendarea efectelor juridice ale actului încheiat în mod valabil, până la înlăturarea cauzei de ineficienţă. Astfel, numai un act care există

juridic, care a fost valabil încheiat, poate fi eficient sau ineficient, iar în cazul actului juridic desfiinţat, nul, nu mai este pusă problema ineficacităţii efectelor [3, p. 29].

Concluzii. Ineficienţa favorizează valabilitatea actelor juridice şi plasează nulitatea în categoria sancţiunilor extreme şi excepţionale [4, p. 143]. Totuşi, ca şi în cazul oricăror reglementări noi, cele cu privire la ineficienţa actului juridic civil la fel sunt supuse criticilor. Astfel, această instituţie generează incertitudini în ceea ce priveşte lipsa reglementării momentului până la care este suspendată producerea efectelor juridice, acesta fiind determinat doar de sintagma „*până la înlăturarea temeiului de ineficienţă*", fiind lăsată la discreţia părţilor stabilirea acestui moment, cu excepţia unor cazuri expres stabilite. La fel, identificând importanţa pe care o are confirmarea actului juridic de către terţ, ca modalitate de înlăturare a ineficienţei, precum şi în calitate de fapt generator de efecte juridice ale actului juridic ineficient, considerăm că ar fi oportun să se stabilească o formă pentru consimţământul terţului, *ad validitatem*, conformă cu cea cerută de lege pentru valabilitatea actului juridic confirmat, ori, în lipsa unei exigenţe cu privire la formă, terţii s-ar putea pomeni în situaţia imposibilităţii de a demonstra lipsa confirmării actului juridic ineficient.

Referinţe:

1. COSMA, D. *Teoria generală a actului juridic civil*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1969.
2. Hotărîrea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova cu privire la aplicarea de către instanţele de judecată a legislaţiei ce reglementează nulitatea actului juridic civil nr.1 din 07.07.2008. În: *Buletinul Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova*, 2009, nr.4-5.
3. FLORESCU, G. *Nulitatea actului juridic civil*. Bucureşti: Hamangiu, 2008.
4. PEPTAN, R. Valorificarea nulităţii actului juridic civil. Modalităţile de validare sau valorificare a actului juridic civil nul. În: *Analele Universităţii „Constantin Brâncuşi" din Târgu Jiu. Seria „Ştiinţe Juridice"*, 2011, nr. 4.

Recomandat
***Dorin CIMIL**, dr., conf. univ.*